

**СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
ФАКУЛЬТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА КУЛЬТУРОЛОГІЇ**

СИЛАБУС

Матеріальна і нематеріальна культурна спадщина

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	034 Культурологія
Освітньо-професійна програма	Культурологія
Форма навчання	Денна
Освітня кваліфікація	Бакалавр культурології
Професійна кваліфікація	Фахівець з аналітики культури та креативних індустрій

ЗАТВЕРДЖЕНО
Протокол
засідання кафедри культурології
№ 1 від «03» вересня 2020 р.

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань: 03 Гуманітарні науки Спеціальність: 034 Культурологія Освітня програма: Культурологія Освітній рівень: бакалавр	Вибіркова
		Рік навчання – 3 курс
Кількість годин / кредитів 180/6		Семестр - 5 семестр
		Лекції – 36 год.
		Практичні (семінарські) – 36 год.
ІНДЗ: €		Самостійна робота - 98 год.
		Консультації - 10 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання		українська

II. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я та по батькові: **Шостак Віктор Михайлович**

Науковий ступінь: **кандидат історичних наук**

Вчене звання: **доцент**

Посада: **доцент кафедри культурології**

Контактна інформація: моб. тел. 0634438749, *ел.*

адреса:

shostakvictor4@gmail.com

Дні занять: лютий-червень 2021

<https://eenu.edu.ua/uk/structure/faculties-and-institutes/fakultet-kulturi-i-mistectv-0?>

III. Опис дисципліни.

1. Анотація курсу. Предметом вивчення навчальної дисципліни є діяльність теоретичного та практичного характеру державних структур, громадських товариств, суспільства загалом щодо виявлення, вивчення, збереження, охорону, популяризацію, використання об'єктів культурної спадщини України і Волині зокрема. Студент вивчатиме історію розвитку матеріальної і нематеріальної спадщини, об'єкти цієї спадщини в Україні та за її межами. Предметом аналізу стануть об'єкти сакральної архітектури, археологічні, етнографічні та фольклорні пам'ятки в місті Луцьку, музейні зібрання, міський та ландшафтний простір Волині.

2. Пререквізити і постреквізити. При вивченні запропонованого курсу студенти-культурологи використовують набуті знання на попередніх семестрах, зокрема таких дисциплін як «Основи культурології», «Українська культура в європейському контексті», «Етнокультурологія», «Культура Європейського Середньовіччя» та ін.. Міждисциплінарні зв'язки курсу стосуються таких компонент освітньої програми як «Творчий феномен Лесі Українки», «Культура і релігія», «Культура Європейського Відродження», «Аналітика культури», «Виставково-галерейна діяльність і арткураторство», «Естетика і культурологія мистецтва», «Креативні культурні індустрії» та ін.

3. Мета і завдання навчальної дисципліни.

Метою викладання навчальної дисципліни «Матеріальна і нематеріальна культурна спадщина» є формування у студентів системних знань про історію вивчення, збереження та дослідження культурних пам'яток на теренах України впродовж різних історичних періодів. Це цікаво і потрібно з огляду на потребу збереження культурної спадщини, яка є основою культурної пам'яті, національної гідності і подальшого культурно-цивілізаційного розвитку. Модернізаційні процеси Європи поєднуються з чіткими механізмами виявлення, аналізу і збереження власних витоків і традицій. Це приносить національну самоповагу і великі надходження до державних і місцевих бюджетів. Минула культура постає в матеріальних і нематеріальних пам'ятках, які чекають подальшого дослідження, аналізу і ефективного використання в мовах України і Волині зокрема.

4. Результати навчання і компетентності.

Під час навчання можна навчитися аналізувати культурні процеси і явища через конкретні об'єкти культурної спадщини, моделювати культурні процеси в минулому, теперішньому і майбутньому через інтерпретацію культурних подій, цінностей і норм. Студент навчиться використовувати оптимальні методики пошуку, систематизації, аналізу інформації щодо культурних об'єктів, вивчить законодавчо-нормативну базу для правильної юридичної фіксації автентичного явища матеріальної і нематеріальної культурної спадщини. Результатом навчання стане здатність студента розробляти логістику культурно-краєзнавчої роботи, проводити екскурсії, поєднувати в культурному туризмі елементи суміжних галузей архітектури, транспорту, здорового способу життя і рекреаційні можливості територій, національної кулінарії та інше. Можливі навички організації підприємницької діяльності в культурно-дозвіллевій сфері та міжкультурній взаємодії в умовах реалізації проектів Європейського співтовариства і Українського культурного фонду.

Набуті знання студент може застосувати в усіх напрямках соціокультурної діяльності та формах культурного туризму, краєзнавчо-екскурсійної роботи, плануванні проектів об'єднаних територіальних громад і управлінні культури. Студент навчиться аналізувати потрібну інформацію, вирішувати проблеми і завдання з різними соціальними групами в контексті вивчення і аналізу культурної спадщини, усвідомлювати цінності громадянського суспільства і демократичних процедур. Студент може використовувати набуті знання і компетенції для створення культурно-мистецьких проектів, аналітичних звітів для аналізу матеріально-духовної цінності об'єктів культурної спадщини різних періодів і ландшафтно-природних умов. Студент навчиться організовувати, наповнювати змістом різноманітні культурні події та поширювати інформацію культурологічного змісту, пропагувати культурну пам'ять і традиції в засобах інформації і на різних інтернет-платформах. Результати навчання є актуальними для загальнолюдського і професійного зростання молодшої людини, яка націлена на системний аналіз культурної політики регіону і реалізацію креативних культурних практик в галузі вивчення та популяризації матеріальної і нематеріальної культурної спадщини Волині і міста Луцька зокрема.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до освітньо-професійної програми спеціальності 034 «Культурологія». В процесі вивчення курсу студент набуває загальні компетентності:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 5. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня, з експертами з інших галузей знань і діяльності.

ЗК 6. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК 7. Здатність працювати автономно.

ЗК 8. Здатність працювати в команді.

ЗК 9. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК 12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає набуття студентом фахових компетентностей згідно освітньої програми:

ФК 1. Здатність презентувати результати професійної діяльності в усній та письмовій формі, надавати відповідну аргументацію.

ФК 2. Здатність визначати ступінь цінності та унікальності об'єктів культури у українському та міжнародному контекстах.

ФК 3. Здатність критично аналізувати культурні явища та процеси з використанням загальнонаукових та спеціальних наукових методів;

ФК 4. Здатність розуміти та інтерпретувати джерела культури (писемні, речові, візуальні) з урахуванням різних контекстів (історичного, соціального, антропологічного, політичного, релігійного, екологічного тощо).

ФК 5. Здатність використовувати різноманітні джерела інформації та методологічний апарат культурології для виявлення, аналізу культурних потреб суспільства.

ФК 6. Здатність аналізувати культурну політику в інституціях різних рівнів.

ФК 8. Здатність створювати аналітичні звіти, розробляти рекомендації та генерувати проекти використовуючи актуальну нормативну основу.

ФК 9. Здатність оцінювати матеріальну та духовну цінність об'єкта культурної спадщини різних історичних періодів та географічних ареалів.

ФК 10. Здатність популяризувати знання про культуру та поширювати інформацію культурологічного змісту використовуючи сучасні інформаційні, комунікативні засоби та візуальні технології.

В результаті навчання досягаються відповідні програмні результати навчання:

ПРН1. Мати навички критичного мислення, викладати у зрозумілий спосіб власні думки, здійснювати їх аргументацію.

ПРН 2. Аналізувати, коментувати, узагальнювати, наукові та аналітичні тексти культурологічного характеру.

ПРН 3. Створювати логічно і структурно організовані тексти з питань культурології, відповідно до специфіки аналізу і збереження об'єктів культурної спадщини.

ПРН 4. Знати та розуміти теоретичні підходи до визначення культури, її проявів та форм існування.

ПРН 5. Збирати, упорядковувати та аналізувати інформацію щодо культурних явищ, подій та історико-культурних процесів.

ПРН 6. Виявляти, перевіряти та узагальнювати інформацію щодо різноманітних контекстів культурної практики, визначати ступінь їх актуальності із застосуванням релевантних джерел, інформаційних, комунікативних засобів та візуальних технологій.

ПРН 7. Розуміти чинники культурної динаміки, принципи періодизації культурних процесів, їх специфічні риси та характеристики.

ПРН 8. Інтерпретувати культурні джерела (речові, друковані, візуальні, художні) з використанням спеціальної літератури та визначених методик, аргументовано викладати умовиводи щодо їх змісту.

ПРН 9. Аналізувати ефективність культурних політик, технологій реалізації культурних ідей у контексті конкретних параметрів їх впровадження.

ПРН 10. Розпізнавати та класифікувати різні типи культурних продуктів, визначати їх якісні характеристики на основі комплексного аналізу.

ПРН 11. Здійснювати експертну оцінку культурних об'єктів за заданими критеріями та надавати рекомендації щодо їх соціальної актуалізації.

ПРН 12. Обґрунтовувати, розробляти та реалізовувати культурні події та проекти з дотриманням законодавства та у відповідності до визначених мети та завдань.

ПРН 13. Презентувати знання про культуру відповідно до спеціалізації представників різних професійних груп та здобувачів освіти.

ПРН 14. Вести публічну дискусію та підтримувати діалог з питань української культури з фахівцями та нефахівцями.

5. Структура навчальної дисципліни.

Зміст навчальної дисципліни включає наступні теми:

Тема 1. Мета, завдання, зміст і структура курсу. Основні поняття та категорії. Становлення науки про культурну спадщину. Методи дослідження культурної спадщини в Україні, методики збирання та аналізу інформації. Освітні підходи до вивчення спадщини: відвідування об'єктів спадщини й музеїв; використання Інтернет-ресурсів при вивченні спадщини.

Тема 2. Історія та досвід охорони пам'яток та культурної спадщини за рубежом і в Україні. Об'єкти культурної спадщини в Україні і на Волині. Класифікація за видами, категорії об'єктів, географія і оцінювання розміщення на території України. Пам'ятки історико-культурні, археологічні, історичні, архітектури та монументального мистецтва, науки й техніки національного значення; пам'ятні місця життя та діяльності видатних людей; музеї, бібліотеки, архіви.

Тема 3. Історико-культурні території. Регламентація у вітчизняному й зарубіжному законодавствах. Типологія і оцінювання розміщення на території України і Волині. Поняття історико-культурного каркасу країни та регіону; структурні елементи історико-культурного каркасу: історичні поселення; історико-культурні заповідники, музеї під відкритим небом; релігійні центри – місця паломництва; пам'ятки традиційної культури – центри народного мистецтва, художніх ремесел і промислів; нематеріальна культурна спадщина; топоніми та їх історико-культурне значення. Культурна спадщина української діаспори.

Тема 4. Збереження і використання культурної спадщини України в сучасних соціально-економічних умовах. Законодавчі, нормативно-правові та інституціональні основи захисту культурної спадщини. Сучасне українське законодавство в сфері охорони та використання культурної спадщини; особливості та основні принципи: виявлення, вивчення, паспортизація та оцінка об'єктів; державний облік, охорона і використання історико-культурних цінностей. Основи державної політики з питань культурної спадщини: зміст, основні напрями, методи й інструменти, особливості здійснення. Органи державного управління.

Тема 5. Природна спадщина і становлення природнозаповідної галузі. Історія та досвід розвитку заповідної справи в зарубіжних країнах та в Україні. Природно-заповідний рух у сучасній Україні. Об'єкти природно-заповідного фонду. Природно-культурна спадщина Волині. Поняття про культурний ландшафт. Традиційне природокористування як явище спадщини, його види й поширення. Законодавчі, нормативно-правові та інституціональні основи

охорони природної спадщини Напрямки удосконалення управління природною спадщиною: застосування економічних і адміністративних механізмів, забезпечення державної й суспільної підтримки екологічної та духовної культури .

Тема 6. Ідеологія збереження матеріальної і нематеріальної культурної спадщини. Феномен спадщини в науці й культурі. Духовно-екологічні та соціо-культурні функції спадщини. Цінності, проблеми й перспективи захисту та використання спадщини в сучасному суспільстві . Вивчення, охорона, реставрація і консервація об'єктів історико-культурного середовища. Міжнародний досвід охорони культурної і природної спадщини. Конвенції і рекомендації ЮНЕСКО та Європейського Союзу щодо охорони культурної спадщини : досвід в зарубіжних країнах. Міжнародні органи та центри вивчення й документування пам'яток історії, культури, архітектури та містобудування, археології, культурних ландшафтів .

Тема 7. Стратегія розвитку й збереження природної та культурної спадщини в Україні. Історико-культурний потенціал і можливості України. Місце України в культурній та природній спадщині Європи й світу. Об'єкти Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Історико-культурний і духовно-естетичний потенціал регіонів та населених місць України – оцінювання і районування. Ризик втрати спадщини, фактори і їх оцінка, економічний і соціальний збиток від втрати природної і культурної спадщини. Формування каркасу історико-культурних і заповідних територій як основи збереження культурної пам'яті і традицій.

Тема 8. Спадщина і розвиток туризму. Культурно-освітній, екологічний, релігійний, етнографічний та агротуризм. Мета, завдання, стратегії розвитку і перспективи. Класифікація туристських маршрутів, принципи й методи розроблення маршруту. Підготовка та організація екскурсій .Проектування розвитку історико-культурних і природних заповідних територій. Основні форми актуалізації спадщини, методологія розроблення стратегій, планів та проектів розвитку історико-культурних і природних заповідних територій. Об'єкти спадщини в системі національних та туристських маршрутів .

Тема 9.Спадщина і розвиток країни. Місце спадщини в концепціях збалансованого розвитку України і зарубіжних країн, стан спадщини як індикатор збалансованого розвитку суспільства. Спадщина і регіональна політика. Спадщина як фактор соціального та економічного розвитку окремих міст і регіонів. Економічний потенціал спадщини. Науково-методичні підходи до визначення характеру й ступеня впливу компонентів історико-культурного потенціалу на різні аспекти соціально-економічного розвитку регіонів. Досвід розроблення та реалізації комплексних державних,

регіональних і місцевих програм збереження й використання культурної спадщини, збереження й розвитку історико-культурних територій, історичних міст, музеїв-заповідників, садіб, національних парків та інших форм збереження історико-культурного і ландшафтно-природного середовища.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				*Форма контролю / Бали
		Лек.	Практ. Семинар	Сам. роб.	Консулт.	
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1.						
Культурна спадщина і її місце в соціокультурному просторі України та світу.						
Тема 1. Предмет, причини вивчення і завдання курсу.	10	2	2	6		р/2
Тема 2. Основні категорії, методи дослідження і методики культурологічного аналізу спадщини.	15	4	4	6	1	дс/2
Тема 3. Історія охорони культурних пам'яток в Україні та світі.	10	2	2	6		рмг/2
Тема 4. Об'єкти культурної спадщини та їх класифікація.	11	2	2	6	1	рмг/2
Тема 5. Історико-культурний каркас країни та регіону.	10	2	2	6		дс/2
Тема 6. Історико-культурні центри України.	11	2	2	6	1	рмг/2
Тема 7. Культурні пам'ятки Волині та міста Луцька.	10	2	2	6		дс/4
Тема 8. Природно-культурна спадщина Волині та її використання.	13	2	2	8	1	р/2
Тема 9. Місце України в культурній спадщині Європи та світу.	12	2	2	8		рмг/2

Модульна контрольна робота						30
Разом за модулем 1	108	20	20	58	4	50
Змістовий модуль 2.						
Збереження і використання культурної спадщини України в сучасних умовах.						
Тема 10. Законодавчі і нормативно-правові основи захисту культурної спадщини.	13	2	2	8	1	p/2
Тема 11. Європейський досвід розвитку культурного потенціалу регіонів і його використання в Україні і на Волині.	13	2	2	8	1	рмг/2
Тема 12. Культурна спадщина і розвиток туризму. Специфіка Волині і Луцька.	11	2	2	6	1	p/2
Тема 13. Культурна пам'ять як фактор соціального і економічного розвитку територіальних громад.	11	2	2	6	1	ессе/2
Тема 14. Алгоритми визначення, реєстрації і промоції елементів нематеріальної культурної спадщини.	15	4	4	6	1	рмг/2
Тема 15. Інструменти державної політики і участь громадян в збереженні та розвитку культури попередніх епох.	15	4	4	6	1	p/2
Модульна контрольна робота						Мкр/30
Індивідуальне завдання						Індз/10
Разом за модулем 2	72	16	16	40	6	50
Всього годин:	180	36	36	98	10	100

При вивченні запланованих тем можуть відбуватися дискусії(ДС) , дебати , виконання тестових завдань , індивідуальних науково-дослідних завдань (ІНДЗ), робота в малих групах(РМГ) , написання рефератів(Р) , ессе , модульних контрольних робіт(МКР) , усні повідомлення та виступи на різних інтернет платформах

6.Завдання для самостійного опрацювання.

1. Описати основні поняття, категорії і методи, які застосовуються при вивченні культурної спадщини.
2. Дослідити становлення та розвиток дослідження культурних пам'яток як наукової дисципліни
3. Визначити проблеми у класифікації і типології історико-культурних пам'яток.
4. Описати діяльність громадських організацій та наукових товариств в Україні у сфері охорони історично-культурної спадщини у XIX – XX ст.
5. Визначити особливості нормативно-правової бази пам'яткознавства на українських землях під владою монархії Габсбургів.
6. Описати діяльність національних українських урядів у 1917–1921 рр. в галузі охорони культурної спадщини.
7. Визначити особливості діяльності Українського товариства охорони пам'яток історії та культури в др. пол. 1960-х – 1980-х рр.
8. На вибір підготувати повідомлення про роботу однієї з організацій: Міжнародної ради з питань пам'яток і визначних місць (ICOMOS), Міжнародного центру досліджень у галузі консервації й реставрації культурних цінностей (ІККРОМ), Міжнародної ради музеїв (ICOM).
9. Підготувати презентацію про визначні пам'ятки України, включені до Реєстру всесвітньої культурної і природної спадщини.
10. Описати особливості законодавчої і нормативно-правової бази Української держави щодо охорони, збереження і розвитку культурної спадщини.
11. Підготувати презентацію про історію та діяльність Українського товариства охорони пам'яток історії та культури.
12. Розповісти про головні проблеми пам'яткоохоронної роботи в Україні.
13. Описати головні напрямки діяльності відділу охорони культурної спадщини Луцької міської ради.
14. Підготувати презентацію про роботу відділу промоції і туризму Луцької міської ради.

Види та форми індивідуальних науково-дослідних завдань (ІНДЗ).

Програмою курсу передбачається обов'язкове індивідуальне науководослідне завдання, яке виконується на основі засвоєння певного змістового модулю або змісту навчального курсу в цілому. Основна мета такого завдання полягає у систематизації, закріпленні, поглибленні теоретичних знань із курсу та застосування їх при вирішенні конкретних дослідницьких задач. Автор має продемонструвати рівень своєї фахової кваліфікації, ерудиції, а також володіння методикою та методологією культурологічного дослідження. Виконання завдання покликане сприяти

підвищенню рівня інтелектуальної та дослідницької культури, більш глибокому осмисленню найістотніших проблем охорони, розвитку і використання матеріальної і нематеріальної культурної спадщини, засвоєнню необхідних форм та методів науково-практичної діяльності, розвитку творчого мислення. Завдання пропонуються у формі написання творчої роботи (есе), яка має вирізнятися, з одного боку, концептуальним характером, а з другого, – самобутнім авторським підходом до теми. Передусім, на високу оцінку може претендувати робота, яка містить власний погляд на розглядувану проблему, відзначається логічністю і переконливістю аргументації, конкретними прикладами, зв'язком із сучасними культурними реаліями. Робота повинна містити план, обґрунтування вибору теми, концептуальні висновки і список використаної літератури. Орієнтовний обсяг такої роботи – 10 - 15 сторінок.

Виконання індивідуальних завдань викладач контролює на практичних заняттях і у вільний від аудиторних занять час. Написання ІНДЗ здійснюється за темами навчального курсу, які конкретизуються в залежності від наукових зацікавлень студента.

IV. Політика оцінювання і академічної доброчесності.

Політика викладача щодо студента. Відвідування занять студентами є обов'язковими, допускаються пропуски занять з поважних причин (хвороба студента, сімейні обставини тощо).

Теми пропущених занять повинні бути відпрацьовані студентом самостійно і здані викладачу у вигляді індивідуальних завдань. Якщо студент має вагомні причини, що не дозволяють йому систематично відвідувати заняття, він може перейти на вільний графік з дозволу декана факультету.

Політика щодо академічної доброчесності. Підготовані студентом індивідуальні завдання (проблемні завдання, реферати, творчі роботи, есе) мають продемонструвати поглиблене вивчення джерел, змістовність і глибину розкриття теми, творчий підхід і самостійність мислення, оригінальність висновків. За потреби студент може отримати консультацію у викладача у позааудиторний час. Студенти мають дотримуватись етичних норм академічної доброчесності та не допускати обману й академічного плагіату. Під академічним плагіатом розуміється оприлюднення (частково або повністю) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення [опублікованих текстів інших авторів](#) без відповідного посилання (цитування). подання робіт, які є не

вашими особистими розробками, копіювання чужих ідей без відповідного цитування.

V. Підсумковий контроль, критерії оцінювання.

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за види навчальних робіт:

Семінарські заняття та завдання самостійної роботи – 40 балів;

модульна контрольна робота №1 – 30 балів;

модульна контрольна робота №2 – 30 балів.

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за одне семінарське заняття - 2,2 балів, з яких :

підготовка і доповідь по основному питанню оцінюється в межах – 0-1 балів

доповнення і виступи в межах- 0-0,8 балів

поглиблене вивчення і розкриття змісту в межах-0- 0,4 балів

Всього за 18 семінарських занять студент може отримати - 40 балів

Підготовка і робота студента на семінарському занятті оцінюється згідно таких критеріїв:

- систематичність підготовки та активність роботи на семінарських заняттях;
- виконання завдань для самостійного опрацювання;
- поглиблене вивчення питань, використання науково-монографічної літератури;
- написання реферату або повідомлення;
- усвідомлені та продумані відповіді студента;
- опрацьовані всі питання семінарського заняття ;
- активність і доповнення на семінарському занятті;
- поглиблене вивчення одного з питань і усвідомлена чітка доповідь цього питання .

Отже основними критеріями оцінювання є:

Семінарських занять:

- змістовність, глибина висвітлення проблеми;
- логічна послідовність викладу матеріалу;
- підкріплення викладу конкретними прикладами;
- власна точка зору на проблему;
- засвоєння категоріального апарату;

- опрацювання джерел з теми заняття;
- вміння зробити висновки, узагальнення;
- активна участь в обговоренні та дискусіях.

Самостійної та індивідуальної роботи (проблемні завдання, реферати, індивідуальні науково-дослідні завдання)

- поглиблене вивчення джерел,
- опрацювання категоріального апарату;
- актуальність та складність обраної проблеми;
- змістовність, глибина розкриття теми;
- творчий підхід, самостійність мислення;
- опрацювання літератури: кількісні і якісні параметри.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 81	Добре	
67 74	Задовільно	
60 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси.

1. Актуальні питання виявлення і дослідження пам'яток історії та культури. – Ч.1. – К.: Інститут історії України НАН України, 1999. – 255 с.
2. Акуленко В. І. Охорона пам'яток культури в Україні (1917-1990) / В. І. Акуленко. – К.: Вища школа, 1991. – 274 с.

3. Акуленко В. І. Охорона скарбів як пам'яток історії та культури у внутрішньому і міжнародному праві [текст] / В. Акуленко // Пам'ятки України: історія та культура. – 2003. – № 4. – С. 61–62.
4. Акуленко В. Міжнародне право охорони культурних цінностей / В. Акуленко // Повернення культурного надбання України: проблеми, завдання, перспективи. – К., 1999. – Вип. 11. – С. 8–11.
5. Бевз М. В. Методологічні аспекти збереження, реставрації та регенерації заповідних містобудівних ансамблів і комплексів / М. В. Бевз // Проблеми збереження і використання культурної спадщини в Україні: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. м. Святогірськ Донецької області 25–27 травня 2005 року. – Слов'янськ, 2005. – С.14–20.
6. Вечерський В. В. Пам'ятки архітектури й містобудування Лівобережної України: виявлення, дослідження, фіксація / В. В. Вечерський. – К.: Вид. дім А.С.С., 2005. – 584 с.
7. Вечерський В. Державна політика в сфері охорони історико-культурної спадщини / В. Вечерський // Хроніка – 2000. – К., 1998. – Вип. 27–28. – С. 590–603.
8. Гаврилюк С. В. Пам'ятокознавчий збірник «Древности Украины»: історія підготовки, авторство, суспільний відгомін / С. В. Гаврилюк // III Міжнародний науковий конгрес українських істориків «Українська історична наука на шляху творчого поступу». Луцьк, 17–19 травня 2006 р. : Доповіді та повідомлення : В 3-х т./ Укр. іст. т-во Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки / Гол. ред. : Л. Винар, І. Коцан; відп. ред. : С. Гаврилюк, О. Гаврилюк, В. Пришляк, Л. Шваб.– Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008.– Т. 3.– 540 с.– С. 390–395.
9. Гаврилюк С. В. Питання охорони історичних пам'яток у діяльності державних установ і громадських організацій в Російській імперії (друга половина XIX – початок XX ст.) / С. В. Гаврилюк // Студії з архівної справи та документознавства / Держкомархів України; УНДІАСД ; Європейський ун-т; редкол.: І.Б.Матяш (гол. ред.), Н.М.Христова (заст. гол. ред.), та ін.– К., 2002.– Т. 8.– С. 147–153.
10. Гаврилюк С. В. Російське законодавство першої половини XIX століття про охорону пам'яток церковної старовини / С. В. Гаврилюк // Науковий вісник Волинського державного університету ім. Лесі Українки. Історичні науки. – 2001. – № 10. – Луцьк : Вежа, 2001. – С. 169–175.
11. Гаврилюк С.В. Історичне пам'ятокознавство Волині, Холмщини і Підляшшя (XIX – початок XX ст.): монографія.– 2-е вид., доп. / С. В. Гаврилюк. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. – 536 с.

12. Горбик В. О. Проблеми дослідження і збереження пам'яток історії та культури в Україні / В. О. Горбик, Г. Г. Денисенко // Укр. іст. журн. – 2004. – № 2. – С. 133–144.
13. Гриценко О. Українська культура і європейська інтеграція: зб. аналіт. матеріалів до Всеукр. наук.-практ. конф. «Художньо-освітній простір України в контексті новітньої історії» / О. Гриценко, Н. Гончаренко, Є. М'ягка; УЦКД; Мін-во культури і туризму України. – К., 2007. – 99 с.
14. Денисенко Г. Підготовка «Зводу пам'яток історії та культури України» : наукові напрацювання та перспективи в Україні / Г. Г. Денисенко // Краєзнавство. – 2012. – № 3. – С. 118–125.
15. Денисенко Г.Г. Проблема дослідження пам'яток воєнної історії ХХ ст. / Г.Г. Денисенко // Праці центру пам'яткознавства. – К., 2001. – Вип. 3. – С. 109–125. 75. Загальнодержавна програма збереження та використання об'єктів культурної спадщини на 2004–2010 роки. Закон України // Голос України. – 2004. – 4 червня. – С. 22–23.
16. Закон України «Про охорону культурної спадщини» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1805-14>.
17. Закон України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1068-14>
18. Заремба С. Нариси з історії українського пам'яткознавства / С. Заремба. – К. : ТОВ Видавництво «Аратта», 2002. – 204 с.
19. Заремба С.З. Українське пам'яткознавство : історія, теорія, сучасність / С.З. Заремба. – К., 1995. – 289 с.
20. Зарубіжний досвід збереження нерухомої історико-культурної спадщини // Історико- культурна спадщина України : проблеми дослідження та збереження. – К., 1998. – С. 91–103. Збірник нормативно-правових актів з питань охорони культурної спадщини. – Луцьк, 2005. – 95 с.
21. Зозуля С. Ю. Створення реєстру некрополістичних пам'яток України [Текст] / С. Ю. Зозуля // Праці Центру пам'яткознавства. –2006 – Вип. 10. – С. 205–223.
22. Історико-культурна спадщина України: проблеми дослідження та збереження : монографія / редкол. В. О. Горбик, О. П. Дорошко, С. І. Кот та ін. – К., 1998. – С. 51–62.
23. Ковальчук Г. І. Книжкові пам'ятки (рідкісні та цінні книжки) в бібліотечних фондах [Текст] / Г. І. Ковальчук. – К., 2004. – 644 с.
24. Кот С. І. Загальні питання висвітлення пам'яток [Текст] / С. І. Кот // Актуальні питання виявлення і дослідження пам'яток історії та культури (на

матеріалах Зводу пам'яток історії та культури України). – К., 1999. – 301 с. – Частина перша. – С. 18–70.

25. Кот С. І. Теоретичні проблеми пам'яткознавства [Текст] / С. І. Кот // Пам'яткознавчі студії в Україні: теорія і практика. – К., 2007. – С. 4–64.

26. Курило Т. Проблеми реалізації законодавства України про охорону культурної спадщини та деякі шляхи їх подолання / Т. Курило // Право України. – 2003. – № 3. – С. 125–126.

27. Курило Т. Становлення та розвиток законодавства про охорону культурної спадщини України в сучасний період / Т. Курило // Право України. – 2001. – № 3. – С. 108–110.

28. Основи пам'яткознавства / Під заг. ред. Гріффена Л. О., Титової О. М. – К. : Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПШ, 2012. – 380 с.

29. Охорона культурної спадщини : заходи щодо збереження пам'яток // Музеї України. – 2007. – № 2/3. – С. 40–41.

30. Пам'яткознавчі студії в Україні: теорія і практика / С. І. Кот, В. О. Горбик, Г.Г Денисенко [та ін.]. – К., 2007. – 336 с.

31. Петровський О.М. Проблеми збереження культових споруд пам'яток архітектури та шляхи її вирішення / О.М. Петровський, В. Р. Мороз // Проблеми збереження і використання культурної спадщини в Україні: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. м. Святогірськ Донецької області 25–27 травня 2005 року. – Слов'янськ, 2005. – С. 99–100.

Поливач К. А. Історико-культурна спадщина як фактор розвитку регіонів та населених місць України / К. А. Поливач // Український географічний журнал. – 2005. – № 1. – С. 35–62.

32. Прибега Л. В. До питання морфологічного аналізу пам'ятки архітектури / Прибега Л. В // Праці центру пам'яткознавства. – К., 2001. – Вип.3. – С. 34–48.

33. Прибега Л. Міжнародна рада з питань пам'яток і визначних місць (ICOMOS): 1965–2005 рр. / Л. Прибега // Пам'ятки України. – 2005. – №2. – С. 148–150.

34. Прибега Л. В. До питання термінологічних визначень у пам'яткоохоронній методиці / Л. В. Прибега // Праці Центру пам'яткознавства. – 2003. – Вип. 5. – С. 18–32.

35. Руденко С.Б. Про поняття «пам'яткознавство» / С. Б. Руденко // Культурологія. Філологія. Музикознавство. – 2013. – № 1. – С. 46–53.

36. Руденко С.Б. Про фундаментальні засади пам'яткознавства / С. Б. Руденко // Праці Центру пам'яткознавства. – 2008. – Вип. 14. – С. 18 – 40.

37. Руденко С.Б. Терміносистема пам'яткознавства : уточнення дефініцій / С.Б. Руденко // Праці Центру пам'яткознавства. – 2006. – Вип. 9. – С. 213—225.
38. Руденко С. Б. Формування системи наукових знань про матеріальну історико-культурну пам'ятку як соціокультурний феномен (сер. 80-х рр. ХХ ст. – початок ХХІ ст.) [Текст] / С. Б. Руденко // Актуальні питання історії науки і техніки : Матеріали 8-ї Всеукраїнської наукової конференції, м. Очаків, 17-19 жовтня 2009 р.– К., 2009. – С. 254–256.
39. Сучасні інформаційні технології в охороні та дослідженні пам'ятника історії та культури // Історико-культурна спадщина України: проблеми дослідження та збереження. – К., 1998. – С. 91–103.
40. Федорова Л. Д. З історії пам'яткоохоронної та музейної справи у Наддніпрянській Україні. 1870–1910-і рр. / Л. Д. Федорова. – К. : Інститут історії України НАН України, 2013. – 373 с.
41. Щербина Н. Діяльність Одеської обласної організації УТОПК із збереження історико-культурної спадщини (60–80-ті рр. ХХ ст.) // Науковий вісник. Одеський державний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Науки: економіка, політологія, історія. – Одеса, 2006. – № 5 (25). – С. 172–179.
42. Худoley О. С. Становище пам'яткоохоронної справи незалежної України: історіографія проблеми / О. С. Худoley // Гуманітарний вісник. Сер. : Історичні науки. – 2014. – Число 20, Вип. 4(2). – С. 29–35.
43. Худoley О. С. Українське пам'яткознавство : сучасні проблеми та тенденції / О. С. Худoley // Гуманітарний вісник. Сер. : Історичні науки. – 2011. – Число 17, Вип. 3. – С. 46–49.
44. Шостак В.М. Стратегічні перспективи розвитку української культури /В.М.Шостак//Збірник матеріалів V Всеукраїнської науково-практичної конференції Актуальні проблеми розвитку українського мистецтва : культурологічний , мистецтвознавчий , педагогічний аспекти (м.Луцьк , 29 травня 2020 року).-Луцьк,2020.-С.141-144.-0,16 обл.вид.арк.
- 45.Шостак В.М.Нова соціокультурна реальність України та світу:особливості та подальші перспективи./В.М.Шостак//Культурологічна думка. Збірник наукових праць Інституту культурології.-Том 19 , №1.-Київ,2021.-С.117-123.-0,6 обл.вид.арк.
46. Шостак В. М. Культурно-краєзнавча практика: методичні рекомендації до курсу / В. М. Шостак.- Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки , 2021. – 40 с.
<https://via-regia.org.ua/pamyatky-ta-obyekty/>
<http://uccs.org.ua/nemateryalna-kulturna-spadshchyna/>